

Arhiivinäitus „Dokumente Eesti-Briti suhetest”

Näituse avamisel välisminister Urmas Paet, Suurbritannia suursaadik Peter Carter, riigiarhivaar Priit Pirsko, taamal Tiit Noormets. Foto. P. Pillak

Riigiarhiivis (Maneeži t. 2) avati 16. novembril näitus „Dokumente Eesti-Briti suhetest”, mis sai teoks tänu asjaolule, et Eesti Vabariigi Välisministeerium andis Riigiarhiivile üle Eesti Londoni saatkonna arhiivi dokumente, 92 säilikut. Londoni saatkonna sulgemise järel 1989. aastal olid need dokumendid olnud New Yorgis Eesti peakonsulaadis, kuid jõudsid sealt lõpuks välisministeeriumisse. Dokumentide hulgas on poliitilist, konsulaar- ja kultuurialast kirjavahetust ning fotosid, samuti saatkonna päevaraamatuid ja tegevusaruandeid. Suure osa arhiivist moodustab saadik August Torma ja tema kaastöötajate kirjavahetus diplomaatide, poliitikute ja teiste isikutega. Kuna Londoni saatkonna ajalooline arhiiv oli juba varasemast ajast Riigiarhiivis (fond 1583, 1170 säilikut ajavahemikust 1918–1940), siis leiti, et välisministeeriumisse jõudnud dokumendid tuleks nendega liita. Ajaloolaste jaoks on oluline, et kõik asjasse puutuvad materjalid oleksid ühes kohas ja leitavad ühtse otsingusüsteemi kaudu.

Eesti Vabariigi Londoni saatkonnal on olnud oluline tähendus Eesti Vabariigi ja Eesti välisesteenistuse järjepidevuse hoidmisel. Kui hoone aadressil 167 Queen`s Gate osteti, siis oli see esialgu ärimees Joakim Puhki nimel, pärast Eesti Vabariigi tunnustamist Suurbritannia poolt vormistati hoone riigi omandiks. Esimeseks Eesti esindajaks Londonis oli aastatel 1918–1920 August Piip, seejärel Eduard Virgo. Oskar Kallas oli Eesti saadik Londonis aastatel 1922–1934. Tema lahkumisel määrati saadikuks August Schmidt-Torma, kes juhtis saatkonda kuni surmani 12. märtsil 1971. Tema pikk saadikukarjäär sai võimalikuks tänu sellele, et Briti valitsus ei tunnustanud Eesti Vabariigi okupeerimist ja inkorporeerimist Nõukogude Liidu koosseisu. Pärast saadik Torma surma juhtisid saatkonna tegevust Ernst Sarepera (kuni surmani 8. mail 1971) ja August Bauman (kuni surmani 2. novembril 1974), seejärel kuni saatkonna tegevuse lõpuni Anna Taru. Saatkond suleti 1989. aastal ja hoone müüdi, kuna seda ei suudetud enam majandada.

Endine EV saatkond Londonis. Foto. P. Pillak

Nüüd asub selles Omaani sultanaadi saatkond. Eesti praegune saatkond aadressil 16 Hyde Park Gate asub endise saatkonna lähikonnas.

Näituse stendidel on välja pandud kahe riigi vahelisi suhteid kajastavate dokumentide koopiaid alates Eesti Vabariigi diplomaatilisest tunnustamisest Suurbritannia poolt kuni 1990. aastateni, mil riikidevaheline normaalne suhtlemine taastati. Eesti ja Suurbritannia vahel on

Praegune EV saatkond Londonis. Foto. P. Pillak

läbi aegade olnud väga head ja mitmekülgsed suhted, mis leiab kajastamist ka väljapandus. Näituse koostasid Elle Allkivi ja Tiit Noormets Riigiarhiivist ning Tiiu Stumbur välisministeeriumi arhiivist, väljapaneku kujundas Kaarel Truu. Näituse avamisel viibisid kohal välisminister Urmas Paet, riigiarhivaar Priit Pirsko ja Suurbritannia suursaadik Peter Carter, kes kõik esinesid päevakohaste kõnedega.

Peep Pillak